

Tampereen ammatillinen
opettajakorkeakoulu

Opettajakoulutuksen kehittämishanke

Erilaisuuden huomioiminen lyhytkurssiopetuksessa

Heli Hokkanen

2008

Hokkanen, Heli; Erilaisuuden huomioiminen lyhytkurssiopetuksessa
29 sivua + 11 liitesivua

Opettajakoulutuksen kehittämishanke

Tampereen ammatillinen opettajakorkeakoulu

Ryhmän opettaja Maarit Kolari

Huhtikuu 2008

Asiasanat havaintokanavat, erilaiset oppijat, kurssisuunnittelu

TIIVISTELMÄ

Kehittämishanke käsittelee erilaisuuden huomioimista vapaan sivistystyön lyhytkurssitoiminnassa. Työssä kuvataan lisäksi Metallityöväen Murikka-opistolla toteutetun Ammattiosaston johtaminen-kurssin suunnittelua ja toteutusprosessia: Miten uusi kurssi syntyy ja miten se toteutetaan? Mitkä kaikki tekijät siihen vaikuttavat? Mikä osa on järjestökoulutuksensuunnittelutiimillä ja mikä on opettajan osuus suunnittelutoiminnasta opetussuunnitelmaksi asti? Lisäksi kerrotaan, miten kurssi toteutui ja kuinka sen arviointi suoritettiin.

Kehittämishankkeessani pyrin huomioimaan eri tavalla oppivat opiskelijat. Opistollamme opiskelevilla on keskimääräistä enemmän lukivaikeuksia ja olen itse opettajana erilainen oppija. Oppimisvaikeuksia on monenlaisia, mutta keskityin lukivaikeuksiin ja siihen, miten parhaiten eri havaintokanavia voidaan oppimisessa hyödyntää. Tavoitteenani oli huomioida edellä mainitut tekijät tuntuun suunnittelussa, opetustyössä sekä opetusmateriaalin valmistamisessa.

Kurssi toteutui 18 tunnin mittaisena lähes suunnitellun mukaisena. Mielestäni kurssin tavoitteet täyttyivät. Kurssi sai hyvän palautteen myös opiskelijoilta: opetusta ja materiaalia pidettiin selkeänä. Kurssin arviointiin olisin kaivannut syvyyttä, sillä se oli hyvin tavanomainen ja jäi vaatimattomaksi. Opiskelijat eivät ole oppineet tekemään syvällisiä analyyseja. Tekemäni lisähaastattelut valaisivat kurssin vaikuttavuutta, joka muuten olisi jäänyt tulematta tietooni.

Sisällys

1 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAA	4
2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITTEET	5
3 KUKA ON ERILAINEN OPPIJA?	7
3.1. HAVAINTOKANAVAT	8
3.2 ESTEETÖN OPPITUNTI JA TIEDONVÄLITYS	9
3.3 LUKIVAIKEUS	11
4 OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN	12
5 KURSSIN TOTEUTUS JA OPETUSRATKAISUT	13
5.1 KURSSIN OPETUSPÄIVÄT	14
5.1.1 Ensimmäinen päivä	14
5.1.2 Toinen päivä	15
5.1.3 Kolmas päivä	17
5.2 OPETUKSEN ITSEARVIOINTIA	18
6 OPISKELIJOIDEN PALAUTE KURSSISTA	20
7 MITÄ OPIN	27
LÄHTEET	29
LIITE 1: KURSSIARVIO	30
LIITE 2: PALAUTEKYSELY	32
LIITE 3: OPETUSSUUNNITELMA	34
LIITE 4: LUKUJÄRJESTYS	40

1 KEHITTÄMISHANKKEEN TAUSTAA

Kehittämishanke toteutettiin Metallityöväen Murikka-opistossa, jossa toimin järjestöaineiden opettajana. Murikka-opisto on työelämän kansanopisto, joka tuottaa erimittaista koulutusta aikuisille, lähinnä Metallityöväen liiton jäsenille. Opiston koulutustarjonta on metallityöväen jäsenille suunnattua edunvalvonta-, työsuojelu-, järjestö-, tietotekniikka- ja viestintäkoulutusta lyhytkursseina. Kurssit pidetään internaattiympäristössä, jossa opiskelijoille on varattu kurssin yhteyteen täysihoito. Kurssien pituudet vaihtelevat kolmesta päivästä kolmeen kuukauteen.

Järjestökoulutus on suunnattu ammattiosastojen aktiiveille ja sen eri tehtäviin valituille toimijoille. Osa tarjonnasta on kaikille jäsenille avointa koulutusta. Koulutukseen osallistumisen työpäivinä mahdollistaa työmarkkinajärjestöjen sopima koulutussopimus ja verottomana maksettava järjestökoulutustuki.

Kehittämiskohteenani oli kolmipäiväinen (18 h) Ammattiosaston johtaminen -kurssi. Kehittäminen tarkoittaa koko kurssin uudelleensuunnittelun ja pedagogiset ratkaisut huomioiden erilaiset oppijat. Lisäksi suunnittelutyöhöni kuuluivat opetussuunnitelman ja lukujärjestyksen laatiminen opettajakunnan käsiteltäväksi.

Hankkeen toisessa osassa oli tarkoitus kehittää opetusta ja opetusmateriaalia mahdollisimman selkeäksi. Erilainen oppija oli monesta näkökulmasta esillä viime syksynä Aikuisopiskelijaviikon päätapahtumassa, jossa puhuttiin oppimisesta. Itse olin kahdella eri luennolla, jossa käsiteltiin muun muassa lukivaikeutta. Aihe kiinnostaa minua itseäni henkilökohtaisistakin syistä, koska itselläni on todettu lukivaikeus.

Kehitystyön loppuosaan keräsin opiskelijoiden kurssipalautteista heidän kokemuksiaan kurssista. Lisäksi olen pohtinut omaa oppimistani kehityshankkeen aikana.

Murikka-opiston toiminta-ajatus

Metallityöväen Murikka-opisto on työelämän kansanopisto. Se tuottaa osaamista metallityöntekijöiden edunvalvontaan ja tukee koulutuksen avulla työelämän kehittämistä. Murikka-opisto kehittää, tuottaa ja markkinoi laadukasta aikuiskoulutusta Metallityöväen liiton jäsenten, liiton eri osa-alueiden ja metalliteollisuuden työyhteisöjen tarpeisiin. Opisto tukee toiminnallaan taustayhteisönsä tavoitteiden toteuttamista. Murikka-opisto nojaa koulutustehtävässään elinikäisen oppimisen periaatteeseen ja humanistiseen ihmiskäsitykseen. Opisto edistää koulutuksessaan sivistyksellistä tasa-arvoa ja aikuisten oppimisvalmiuksia. (<http://www.murikka-opisto.fi>. Luettu 22.3.2008.)

Lisäksi toimintaa ohjaa pidemmän aikavälin toimintastrategia ja vuosittaiset painopistealueet.

2 KEHITTÄMISHANKKEEN TAVOITTEET

Kehittämishanke koostui koulutuksen suunnittelusta ja toteutuksesta sekä arvioinnista. Tavoitteena oli laatia 20 opintotunnin mittainen Ammattiosaston johtaminen – kurssi kiinnittäen huomiota kurssin pedagogiikkaan niin, että siinä huomioitiin erilaiset oppimistyyli- ja oppijat. Eritasoisia lukivaikeuksia opiston opiskelijoilla on todettu olevan keskimääräistä enemmän, jopa 30–35 %. Heidät pyrittiin erityisesti huomioimaan kurssin opetuksessa.

Opiston erityisopettaja Marjo Nurmi on muun muassa lukiseulalla tekemissään tutkimuksissa havainnut, että opiston opiskelijoilla on keskimääräistä enemmän eritasoisia lukipulmia. Metalliala on miesvaltainen, ja tutkimusten mukaan lukivaikeutta esiintyy enemmän juuri miehillä. Näyttää siltä, että metallialalle on hakeutunut töihin henkilöitä, joiden luku- ja kirjoitusvaikeudet ovat jääneet perus- ja ammattikoulussa vaille asianomaista tukea. Tämä on saattanut vaikuttaa myös ammatinväliintään. Hyvin usein lukivaikeuksiset henkilöt ovat hakeutuneet kädentaitoja vaativiin töihin.

Kurssin sisällöllisenä tavoitteena oli aktivoida ammattiosaston toimikuntia (yhdistyksen hallitus) ja niiden toimintaa. Lisäksi tarkoituksena oli etsiä uusia yhteistyömuotoja ja työkaluja johtamiseen sekä yhdistysten toiminnan toteuttamiseen. Tavoitteenani oli myös, että opiskelijat oppivat toisiltaan, joten sosiaalisella vuorovaikutuksella oli oma tärkeä roolinsa.

Kiinnitin erityistä huomiota kurssin opetusmenetelmiin ja -materiaaliin. Ne rakennettiin kognitiivisen ja konstruktivisen oppimiskäsityksen mukaisesti. Sosiaalisen vuorovaikutuksen tiedetään rikastuttavan oppimista ja uuden kehittelyä, missä opiskelijalla on aktiivinen rooli. Kurssin opetuksen valmisteluvaiheessa pääpaino ei ollut asiasisällön tuottamisessa, vaan erilaisten oppijoiden huomioimisessa.

Kiinnostuin aiheesta henkilökohtaisista syistä. Olen itse erilainen oppija. Minulla itselläni on todettu kapealla alueella oleva keskivaikea lukivaikeus. Haluan omassa työssäni helpottaa muiden oppimista, mikäli se vain on mahdollista. Tässä kehittämishankkeessa pyrin selvittämään:

- Miten pystyisin huomioimaan eri aistikanavia hyödyntäviä oppioita?
- Vastaako opetusmateriaalini viimeisintä tietämystä lukivaikeudesta?
- Mitä kaikkea minun pitäisi ottaa huomioon tässä kohderyhmässä?

Koulutuksen suunnittelu

Opistolla järjestettävän koulutuksen suunnittelevat koulutuksen suunnittelutiimit, joita on yhteensä viisi. Ne ovat moniammatillisia työryhmiä. Niissä on opetusalueen opettajien lisäksi liiton asiantuntijoita eri toiminta-alueilta. Tiimit toimivat johtokunnan vuosittain vahvistaman kurssisuunnitteluohjeen mukaisesti.

Opistolla on vuosittain eri kurssinimikkeitä noin 60 ja kursseja noin 160. Vuosittaiset kurssisuunnitelmat käsitellään ja niistä päätetään opiston johtokunnassa.

Esimerkiksi järjestökoulutuksen 11 henkinen suunnittelutiimi suunnittelee koulutusmäärät ja uudet kurssit sekä niiden avainsisällöt ja kurssimarkkinoinnin. Tässä työssä ovat opettajat aktiivisesti mukana. Lopullisen muodon uusi kurssi saa opettajan suunnitellessa kurssin opetuksen ja laatiessa opetussuunnitelman (Liite 3).

Opetussuunnitelma tulee käsitellä suunnittelutiimissä, ennen kuin opettajakunta hyväksyy sen kokouksessaan.

Opistolla on ollut tarjonnassa neljä vuotta aikaisemmin Johtaminen ja organisointi -kurssi. Kurssin kohderyhmä oli tuolloin laajempi, sillä se käsitti koko ammattiosaston toimikunnan. Kurssi poistettiin tarjonnasta vähäisen kysynnän vuoksi. Kysyntää ilmeni kuitenkin myöhemmin, ja kurssi otettiin uudelleen tarjontaan mukaan keväällä 2008.

Nyt kurssin nimi muutettiin Ammattiosaston johtamiseksi ja kohderyhmäksi määriteltiin osastojen puheenjohtajat, varapuheenjohtajat, sihteerit ja taloudenhoitajat. Kurssille osallistuisivat ne henkilöt, jotka ovat aidosti ammattiosastossa johtotehtävissä. Tavoitteena oli myös uudistaa kurssin sisältöä ja opetusta.

Kurssin osallistujat arvioivat kurseja säännöllisesti, ja nämä arviot luovat pohjan osaltaan opistolla käytössä olevalle itsearviointijärjestelmälle. Opiskelijoilta pyydetään palautetta tämän työn liitteenä olevalla kurssiarviointilomakkeella (Liite 1) sekä lisäksi suullisesti lähes kaikilta kursseilta. Opistolla suoritetaan erikseen palveluista omia asiakaskyselyjä.

Opiskelijat ovat pääsääntöisesti Metallityöväen liiton työelämässä olevia jäseniä. Naisia kurssilaista on noin 20 %. Ikäjakauma vaihtelee kurssityypeittäin. Järjestökurseja järjestetään myös alle 35-vuotaille (nuorisokurssit) tai koko jäsenistölle. Vuoden 2008 tammikuussa tehdyn selvityksen mukaan esimerkiksi luottamusmiesten koulutukseen osallistui viime vuonna alle 30-vuotiaita 30 % kurssilaisista. Ikäjakauma ei ollut aivan samanlainen järjestökoulutuksessa, mutta ammattiosastojen sukupolvenvaihdos näkyy selvästi opiston koulutukseen hakeneissa.

3 KUKA ON ERILAINEN OPPIJA?

Jokainen meistä oppii omalla yksilöllisellä tavallaan. Oppimaankin pitää siis oppia. Opetuksen näkökulmasta voidaan kysyä, kuka on erityistä tukea tarvitseva ja määritellä erilainen oppijuus sen perusteella. Erilaisuuden voi määritellä joko henkilö itse

tai jokin muu taho. Erilaisen oppimisen sijaan voidaan puhua myös monenlaisesta oppimisesta.

Oppilaan, opiskelijan tai kenen tahansa määrittelemisen erilaiseksi oppimisen tai osaamisen suhteen riippuu paljon siitä, mitä keinoja on käytössä oppimisen ja toimimisen tukemiseksi. Kun opetusmenetelmien sekä oppimis- ja toimintaympäristön suunnittelussa huomioidaan ihmisten monenlaisuus, erilaisuus saa myönteisen sävyn ja yleisen hyväksynnän. Silloin erilaisuudesta ei muodostu ongelmaa oppijalle tai opettajalle. (Erilaisen oppijan käsikirja 2008,37.)

Tämän hetken arvion mukaan 20–25 % väestöstä on erilaisia oppijoita. Tätä lukua käyttää myös Opetushallitus arvioissaan. Käytännössä tämä luku tarkoittaa miljoonaa suomalaista monella eri tasolla opiskelevaa. (emt. 15–16.) Asia koskee isoa osaa suomalaisia, jotka ovat ikävien oppimiskokemusten perusteella ja tuen puutteessa jättäneet opiskelut varsin vaatimattomalle tasolle.

Edellä mainittuun lukuun lasketaan mukaan kaikenlaiset oppimisvaikeudet: lukemisen, kirjoittamisen, matematiikan, avaruudellisen hahmottamisen vaikeudet sekä motoriset vaikeudet, niin lievemmat kuin vaikeammat. Pulmat esiintyvät erilaisina eri henkilöillä eli ei ole vain yhtä tyyppiä lukivaikeutta. Oppimisvaikeusasiat esiintyvät joko yksittäisinä tai useamman vaikeuden päällekkäisyytenä. Ongelmat ovat siis varsin henkilökohtaisia ja yksilöllisiä yhdistelmiä. (emt. 15–16.)

Erilaisuus erilaisine oppimispulmineen näkyy lyhytkurssiopetuksessa keskittymiskyvyn rajoittuneisuutena tai kirjoittamisongelmina. Monet yhteiset ryhmätyöt jäävät oppijoiden omiksi muistiinpanoiksi, joten lopulta opettaja näkee vain kurssiarvion, mikäli se on täytetty. Vasta niistä huomaa vastaajan kirjoitusvaikeudet. Mikäli oppijalla on puheen tuottamisessa jotain poikkeavaa, hän ei mielellään isossa ryhmässä puhu, pienemmissä helpommin.

3.1. Havaintokanavat

Oppijoilla on käytössään kolme aisti- eli havaintokanavaa: auditiivinen, visuaalinen ja kinesteettinen. Jokainen meistä havainnoi eri tavoin ympäristöä ja toimii omalla

tyyllillään omassa elinympäristössään. Toisilla on kaikkien aistien kirjo oppimisesaan ja toiminnassaan, kun toiset puolestaan oppivat ja toimivat vahvasti tiettyjä aisteja käyttäen. Aisti- eli havaintokanavien käytön erot sekä aivojen prosessoinnin erilaisuus saavat aikaan oppimisessa ja toimimisessa näkyviä eroja yksilöiden kesken. (Erilaisen oppijan käsikirja 2008,37.)

Auditiivinen havaintokanava perustuu kuuloon. Tällöin kuuleminen, äänet ja keskustelu ovat tärkeitä. Visuaalisella henkilöllä näköhavaintoon perustuva havaintokanava on tärkeä. Näkeminen, näkömielikuvat ja havainnollistavat kuvat tukevat oppimista. Kinesteettinen havaintokanava perustuu tuntoaistiin, liikkeeseen ja tunteisiin. Tunnustelut, kokeminen, tekeminen, liike ja lihasmuisti ovat tärkeitä oppimisessa. (http://www.lukineuvola.fi/tietopankki/havaintokanavainfo_html. luettu 1.4.2008.)

Oppimistilanteessa eri asiat painottuvat eri aistikanavia käyttävillä. Kuten esimerkiksi millainen oppimisympäristö on ja annetaanko ohjeet suullisesti vai kirjallisesti vai molempina. Kinesteettisille oppijille tunnelmalla on merkitystä eli se, miten luennoitsija kertoo asiasta, vaikuttaa hänen oppimiseen. On havaittu, että henkilöt, joilla on lukipulmia, käyttävät kinesteettistä ja visuaalista havaintokanavaa eniten. Oman aistikanavatestin voi käydä tekemässä osoitteessa www.lukineuvola.fi.

3.2 Esteetön oppitunti ja tiedonvälitys

Esteetön oppitunti tarkoittaa erilaiselle oppijalle samaa kuin esteetön liikkuminen liikuntarajoitteiselle. Oppitunnin suunnittelussa täytyy ottaa huomioon esteiden rai-vaaminen pois oppimisen tieltä. Onko annettu riittävästi tukea ja ohjausta sekä tarvittavat oppimisen järjestelyt eri tilanteissa? Onko esimerkiksi oppitunnin aikana riittävästi hengähdysaikaa tehdä muistiinpanoja taululta?

Esteetön oppitunti ja tiedonvälitys perustuvat myös moniaistikanavaisuuteen. Opetustunnit tulee suunnitella siten, että niissä huomioidaan eri aistikanavat ja kaikenlaiset oppijat. Barbara Prashingin mukaan on olemassa vain huonoa opetusta - ei

oppimisvaikeuksia. Hän siirtää vastuun oppimistilanteesta opettajalle. (Prashing 1996, 24, 85.).

Pitkän opettaja- ja tutkijauransa tuloksena Prashing on esittänyt joukon oppimista helpottavia olosuhteita, jotka saattavat helpottaa eri tavalla oppivia. Prashingin mukaan opetustilanteessa tulisi ottaa huomioon, että oppijat saattavat haluta liikkua tihein väliajoin. Oppijat toivovat käytettävän monenlaisia oppimis- ja opetusmenetelmiä. He työskentelevät mieluiten, kun opetusympäristön istumajärjestys on vapaa. Lisäksi heidän voi olla hankalaa istua kovilla tuoleilla paikoillaan enemmän kuin 10–15 minuuttia kerrallaan. (Prashing 1996, 87–89.)

Prashingin mukaan eritavalla oppijat pitävät himmeästä valaistuksesta, koska kirkas valaistus stimuloi heidän aivotoimintaansa liikaa, mikä aiheuttaa usein levotonta käyttäytymistä. He pitävät taktiillisista /kinesteettisestä opetusaineistosta, koska eivät usein ole visuaalisia tai auditiivisia. He oppivat vaikeita asioita parhaiten aamupäivän myöhäistunteina tai iltapäivällä kuin varhain aamulla. He haluavat, että heidän korkea motivaationsa huomataan, vaikka heillä usein onkin ongelmia, jotka johtuvat useimmiten vääristä opetusmenetelmistä. (emt., 87–89.)

Olen ollut kuuntelemassa muutaman kerran Barbara Prashingin ajatuksia, joissa luennoitsijat ovat soveltaneet niitä esimerkiksi työelämään tai peruskouluun. Olen alkuhämmästykseni jälkeen alkanut uskoa niihin. Meistä jokainen on yksilö, jolla on jo perimässä tietyt ominaisuudet, temperamenttinsa ja mahdolliset oppimisvaikeutensa.

Edellä mainittu erilainen oppija -ryhmä olisi haasteellinen opetettava. Ajattelisin heidän tarvitsevan aluksi lyhyen johdattelun käsiteltävään teemaan ja tämän jälkeen aktivoisin ryhmää ryhmä- tai parityöllä heidän vapaasti valitsemassaan paikassa. Ryhmän kokoaminen ja aiheen työstäminen yhdessä näyttäisi toimivalta ratkaisulta. Janatyöskentelyä keskusteluineen voisi myös kokeilla: Janatyöskentelymallissa koko ryhmälle voi esittää aluksi kysymyksen ja he asettuvat lattialla olevalle viivalle sen mukaisesti, miten he asian henkilökohtaisesti kokevat. Esimerkiksi ne, jotka ovat eri mieltä toiseen päähän, ja samaa mieltä olevat janan toiseen päähän. Janan keskelle tai janan muuhun kohtiin asettuvat ne, joilla on asiasta jotain muita mielipiteitä.

Tämän jälkeen käydään keskustelu, miksi he ovat valinneet kyseisen paikan. Tämä malli on hyvä aktivointimenetelmä, johon kaikki pääsevät osallistumaan. Pelkkää puhetta sisältävä oppitunti toisi tälle kohderyhmälle saman lopputuloksen kuin kävisi pitämässä puheen pihakuuselle.

3.3 Lukivaikeus

Lukivaikeus tai lukipulmat ovat käytännössä huomattavasti laajempia kuin pelkkää kirjoittamiseen tai lukemiseen liittyvät eritasoiset vaikeudet. Ne eivät tarkoita luku- tai kirjoitustaidottomuutta, vaan lukeminen saattaa olla hidasta, mutta kirjoittamisen puolella ei ole mitään pulmaa tai päinvastoin. (Erilaisen oppijan käsikirja 2007,18–19.)

Lista tavallisimmista lukivaikeuden ilmenemismuodoista on pitkä. Olen poiminut Erilaisen oppijan käsikirjasta muutamia keskeisimpiä. Lukivaikeus sisältää erilaisia kirjoittamiseen liittyviä pulmia, kuten kaksoiskonsonanteista puuttuu toinen tai pitkän ja lyhyen vokaalin erottaminen toisistaan tuottaa ongelmia. Katto sana muuttuu sanaksi kato tai vokaaliongelmassa sana saavi muuttuu saviksi. Sana saattaa olla silti ymmärrettävää suomenkieltä, mutta tarkoitusperä on muuttunut. Vokaalit saattavat vaihtaa paikkaa, esimerkiksi sana liekki muuttuu leikiksi. Yksi tyypillinen virhe on, että sanasta jää kokonainen tavu pois tai vain kirjaimia puuttuu. Ääneen lukeminen saattaa olla vastenmielistä, koska rivit hyppivät paperilla. Numerot saattavat vaihtaa paikkaa, esimerkiksi 59 tulee 95. Käsiala on usein vaikeasti luettavaa. Nimien muistaminen on hankalaa. Oikea ja vasen saattavat sekaantua keskenään. Lisäksi saattaa rasittaa nopea väsyminen, päänsärky ja silmien särky lukiessa. Keskittyminen voi olla helposti häiriintyvää tai oppija saattaa olla hidaskäyttöinen tai hätäinen. (emt. 18–19.)

Lukivaikeudella ja älykkyydellä ei ole mitään tekemistä toistensa kanssa. Lukivaikeutta ei välttämättä ymmärretä, jos sitä ei ole itsellä tai lähipiirissä. Tuntuuhan se käsittämättömältä, ettei aikuinen osaa kirjoittaa tai lukea oikein. Tuohon voidaan lisätä vielä sekin, että kuulee väärin. Tämä puolestaan hankaloittaa kielenopiskelua, koska uusien sanojen ääntämisen saattaa oppia väärin. Olen tämän ongelman

henkilökohtaisesti kokenut ja ymmärtänyt vasta aikuisena. Lisäksi lukipulmaisen työmuistin suppeus tekee oppimisesta hankalaa, jos tehtävänä on opetella pitkiä vieraskielisiä sanoja, joita esimerkiksi ruotsin kieli on tulvillaan.

Puolet lukivaikkeudesta johtuu perimästä eli geeneistä. Kuitenkaan mikään yksittäinen geeni ei selitä lukivaikeutta, vaan kysymyksessä on monitekijäinen ilmiö. Ihmisellä on 30 000 geeniä ja niistä kuuden tiedetään vaikuttavan lukivaikkeuden syntyyn, vaikka syntymekanismia ei täysin tarkasti tiedetä. (Erilaisen oppijan käsikirja 2008, 25.)

4 OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN

Opetussuunnitelmaa laadittaessa on tiedostettava ihmis-, tieto- ja oppimiskäsitykset. Ne toimivat ikään kuin taustapeilinä sille, millä tyylillä opetusta annetaan. Itse suosin konstruktivististä oppimiskäsitystä. Oppija tekee saamastaan informaatiosta oman tulkintansa ja luo tiedon konstruktionsa aikaisempien tietojensa ja kokemustensa pohjalta. Oppijan ajattelun aktiivisuus, tiedon käsittelytaidot sekä niitä ohjaavat metakognitiiviset taidot ovat konstruktivistisen oppimiskäsityksen avaintemoja.

Tiedon yksilöllinen konstruointi alkaa jo oppijan havainnoissa uutta informaatiota valikoiden. Tätä sanotaan valikoivaksi tai konstruktiiiviseksi havainnoinniksi, jota ohjaavat oppijan aikaisemmat kokemukset. Tiedon aktiivinen käsittely jatkuu itse havainnon jälkeen: yksilö liittyy uuden tiedon aikaisempiin tietorakenteisiinsa, organisoii tietoa ja yhdistelee siihen mielikuvia, ongelmia jne. Myös oppimistilanteen sosiaalinen ja fyysinen konteksti vaikuttavat oppimisprosessiin. Konstruktioproses- sissa syntyvän tietorakenteen jäsentyneisyys ja tietorakenteen monipuolisuus vaikuttaa tiedon käyttöön tulevissa tilanteissa.

(Oulun Yliopisto <http://wwwedu.oulu.fi/okl/lo/kt2/wkonstr.htm>. luettu 21.2.2008.). Opettajan tehtävänä on auttaa opiskelijaa tässä yksilöllisessä konstruointiprosessissa ja hyvän oppimistuloksiin pääsemisessä. Opettaja luo puitteet ja edesauttaa oppijaa yksilöllisissä oppimisprosesseissa.

Opetussuunnitelman tulisi sisältää tavoitteet, oppiaines, toteutus ja arviointi. Opetussuunnitelmat opistomme lyhytkursseilla ovat varsin yksityiskohtaisia verrattuna muiden oppilaitosten laajempiin opintokokonaisuuksiin. Opetussuunnitelmaa kirjoittaessa didaktiikka tulee samalla mietityksi, vaikka lopullinen tunnin toteutus voi vielä muuttua. Tavoitteet luovat opetuksen ja sen tulosten arvioinnin perustan. Seuraavana kirjataan kurssin sisältö, jossa kurssi lyhyesti pääpiirteittäin selostetaan. Se, mitä kirjoitetaan kurssin yleiseksi tavoitteeksi ja sisällöksi, toimii samalla opiston kurssin perusmarkkinoinnin työkaluna.

Opetussuunnitelman kansiosaan tulee lisäksi kurssin kohderyhmä ja maksimioppilasmäärä sekä kurssin opettajat, mikäli ne ovat tiedossa. Jokaisella kurssilla on kuitenkin vastuuopettaja. Tämän jälkeen jokaiselle yksittäiselle teemalle kirjoitetaan erikseen tavoitteet, sisällöt sekä opetusmenetelmät. Lisäksi opetussuunnitelmaan tulee maininta mahdollisesti jaettavasta materiaalista. Arvioinnista kirjataan oma kohtansa, miten sitä kurssin yhteydessä tehdään tai kerätään.

5 KURSSIN TOTEUTUS JA OPETUSRATKAISUT

Kurssi järjestettiin 6. – 8.2.2008 Murikka-opistolla. Opiskelijoita oli 21, joista naisia oli neljä ja miehiä 17. Kaikki opiskelijat kuuluivat kohderyhmään, kuitenkin kaikilla ei ollut kurssille vaadittavaa peruskoulusta. Hakijoita oli runsaasti (32), joista kutsuttiin 27. Järjestökurssit ovat kokemukseni mukaan sellaisia, joille helpommin jäädään saapumatta kuin edunvalvontaan liittyviltä kursseilta. Opiskelijoille tulee usein työ- ja perhe-esteitä, eikä kurssille voi myöskään osallistua sairaana. Näistä ei välttämättä kerrota kurssin järjestäjälle.

Kartoittaessani opiskelijoilta heidän kurssitavoitteitaan ja vertaillessani niitä lukujärjestykseen (Liite 4) sain selville, että ne olivat kaikilla hyvin samansuuntaisia. Opiskelijoiden tavoitteena oli oppia johtamista, saada uusia ideoita toimintaansa, oppia muilta, saada seuturyhmätoimintaan vinkkejä, kerrata pykälää ja taloudenhoidon hallintaa. Olin tähän tyytyväinen, sillä näitä teemoja kurssilla oli tarkoitus käsitellä, joten kurssin sisältöä tai painotuksia ei tarvinnut muuttaa. Tämä menossa oleva kurssi oli ns. pilottikurssi, jossa voidaan tarvittaessa joustaa opetussuunnitelmasta.

Kurssi saa lopullisen muodon eri teemojen, kokeilujen ja hyväksi havaittujen menetelmien myötä.

Ennen varsinaista kurssiorientaatioita kerroin omasta opiskelustani ja kehityshankkeestani sekä siitä, että tarvitsisin tässä heidän apuaan. Selostin ja jaoin heille havaintokanavatestin ja pikalukitestin. Korostin myös, että nämä testit ovat täysin vapaaehtoisia, ja että ne jäisivät heille itselleen. Kerroin, että kurssin loppuessa teemme perusteellisemman kurssiarvioinnin, jota hyödynnän myöhemmin opiskelujeni yhteydessä.

5.1 Kurssin opetuspäivät

5.1.1 Ensimmäinen päivä

Kurssi alkoi klo 10.00 luokassa 5B. Tunti alkoi rauhallisesti matkalaskujen täytöllä, mikä oli ennestään tuttua kaikille. Odottelimme muutamaa yhteiskuljetuksessa tulla oppijaa. Kahdeksaa opiskelijaa en ollut aikaisemmin tavannut, loput ryhmästä tunsin ennestään.

Matkalaskujen täyttämisen jälkeen toivotin opiskelijat tervetulleiksi ja kerroin opistolla viime aikoina tapahtuneista muutoksista, muun muassa tupakointi- käytänteistä ja uudesta vesiautomaatista. Kerroin myös lyhyesti kurssin ideasta ja siitä, miten opiskelijat voivat hyödyntää toinen toisiaan ja oppia toisiltaan. Lopuksi kaikki esittelivät itsensä käyttäen apunaan hauskoja adjektiivikortteja ja kertoivat kurssiviikon tavoitteensa sekä sen, monesko kausi heillä oli menossa ammattiosaston toimijana.

Lyhyen tauon jälkeen esittelin lukujärjestyksen. Aloitin kurssin ajankohtaisilla teemoilla. Ensimmäisenä tein katsauksen TEAMin (menossa oleva liittoumus) historiaan ja tämän hetken tilanteeseen. Ruokatauon jälkeen jatkoimme vielä tuoreilla jäsentutkimuksen tuloksilla, josta olin poiminut vain tätä kohderyhmää koskevia tietoja. Molemmat aiheet synnyttivät keskustelua.

Kurssin varsinaisen järjestöteeman aloittelin palauttamalla mieliin perustehtävät ammattiosastossa, toimikunnan roolin ja toimijoiden eri tehtävät. Apuna käytin

muutamia laatimiani opetusdioja. Tämän jälkeen pohdittiin ryhmätyönä, millaisia ongelmatilanteita oli syntynyt sääntöjen ja yhdistyslain eri tulkinnoista ammattiosastoissa. Ryhmätyön käsittelyn yhteydessä käytin apuna laatimaani epävirallista rankinglistaa. Sääntöjen tulkintaongelmat ja ammattiosastojen erilaiset toimintatavat puhuttivat runsaasti. Yllätyin käsiteltävistä asioista, joiden oletin olevan selviä jo peruskurssilta, mutta sitähän eivät kaikki opiskelijat olleet käyneet. Opiskelijat olivat aktiivisesti mukana koko iltapäivän.

1. päivän opetusmenetelminä olivat kortit, aktivoiva keskusteluluento ja ryhmätyö. Kortteja käytimme apuna esittelyssä, jossa jokainen kertoi itsestään. Korttien sanat olivat liioittelevia adjektiiveja. Kaikki kuusi korttia tuli käyttää. Niillä oli tavoitteena saada esittelystä rennompi ja hauskempi kuin pelkkä ”olen se ja se, tulen sieltä sekä teen tuota”. Keskusteluluento on opetusmenetelmänä sellainen, jossa opettaja pyrkii saamaan oppijat aktiivisesti mukaan keskustelemaan opetustunnin aikana.

Syntynyt vuorovaikutus puolestaan lisäjalostaa teemaa ja tuo jopa uusia näkökulmia aiheeseen. Perinteinen ryhmäpohdinta saa sellaisetkin ryhmän jäsenet puhumaan, jotka luokkatilassa ovat hiljaisempia.

5.1.2 Toinen päivä

Aamun aiheena olivat taloudenhoidon vastuukysymykset ja talousasioiden päivitys. Opettajana toimi nyt kokenut tuntiopettaja. Hänen tyyliinsä opettaa oli rentoa, keskustelevaa ja ryhmän mukaansa ottavaa. Eniten tästä tyylistä hyötyivät auditiiiviset opiskelijat. Aihe tuntui kiinnostavan kuulijoita. Täydentäviä kysymyksiä tuli runsaasti. Opetusmateriaali jaettiin oppijoille heti luennon alussa. Se oli laaja tietopaketti, josta on hyötyä myöhemminkin. Opettaja sai asiantuntijuudestaan hyvää palautetta.

Iltapäivällä lounaan jälkeen oli vuorossa liiton viestintäpäällikkö. Hän herätteli aiheella yhteiskunnallinen vaikuttaminen ammattiosastossa. Hänen tyyliinsä opettaa oli sen laatuista, että tunnilla ei kukaan pysty nukahtamaan. Hän käytti tehostetusti

ääntänsä puhuen välillä hiljempaa ja välillä voimakkaammin, silloin kun piti asiaa tärkeänä. Toinen tehokas keino oli kehonkieli. Nämä yhdessä tekivät sanomasta varsin vakuuttavaa. Rungas liikkuminen ja hyvä opetusmateriaali pitivät oppijat hereillä. Hänellä oli selkeät opetuskalvot eikä niitä ollut liikaa. Hänestä näkyi tiedottajan ammattilaisuus. Hyvät käytännön esimerkit jäivät varmasti mieleen. Vuorovaikutustakin tuntien aikana oli, mutta hän oli enemmän luennoitsijatyylinen. Opetustyylistä tai voimakkaasta viestintätyylistä eivät kaikki pitäneet. Esimerkiksi eräskin opiskelija sanoi, ettei hän pidä huutamisesta. Pääsääntöisesti palaute oli kuitenkin positiivista.

Kahvin jälkeen oli oma osuuteni päivästä. Aiheena oli arkistonhoito yhdistyksessä. Kerroin opiskelijoille tunnin alussa, miten aiheen kanssa tulen menettelemään. Aloitin aktiivisella menetelmällä. Mitä he tietävät ennestään arkiston hoidosta? Millaisia papereita tulee säilyttää? Aluksi jaoin luokan ammattiosastokohtaisiin työryhmiin, joita täydensin tarvittaessa. Annoin kansiot, joissa oli epämääräisiä papereita ja pyysin opiskelijoita lajittelemaan ne kahteen nippuun: sellaisiin, mitä heidän mielestään tuli säilyttää ja sellaisiin, mitkä laitetaan poisheitettäviin. Tätä ryhmätyötä ei käsitelty loppuun vaan kerroin heille seuraavaksi arkistonhoidosta ja arkistonhoito-ohjeesta. Opiskelijat esittivät lisäksi tarkentavia kysymyksiä.

Tämän jälkeen samat ryhmät lähtivät uudestaan ryhmittöihin. Nyt harjoiteltiin arkistokaavan mukaista lajittelua. Ryhmät palasivat luokkaan ja kävimme arkistokaavan mukaisesti paperit lävitse: Mihin ryhmään ne kuuluivat, vai tuliko niitä säilyttää lainkaan? Monet paperit vaihtoivat paikkaa ensimmäisen ja toisen harjoituksen välillä. Tämä harjoitus sai hyvää palautetta käytännönläheisyydellään ja ehkä siksi, että se laittoi osallistujat pohtimaan oman yhdistyksen käytänteitä. Ammatti-osastojen arkistot ovat käsitykseni mukaan huonosti hoidettuja. Nyt harjoiteltiin käytännössä ihan oikeilla papereilla, mitä kuuluu säilyttää. Harjoitus oli elävä ja jätti muistikuvia.

Opiskelijat pitävät tunteista, joihin on kytketty harjoitus, josta he voivat viedä jotain konkreettista omaan toimintaansa. Tässä harjoituksessa ryhmät olivat ammattiosastokohtaisia, joten osallistujat pystyivät heti peilaamaan, miten he itse toimivat. Luennon diat jaettiin vihkosena. Erilaiset oppijat pitävät käytännön harjoituksista, jossa ei tarvitse kirjoittaa tai lukea. Tässä tehtävässä oli lukutehtävää sen verran, että

ryhmä selvitti, mistä paperista oli kysymys. Luokassa oli koko päivän ajan mukava tunnelma. Tämä ryhmä oli tullut oppimaan.

2. Päivän opetusmenetelmiä olivat keskusteluluento, parityöt, ryhmätyöt ja käytännön harjoitus. Tuntiopettajat käyttivät opetusmenetelmänään keskusteluluentoja. Lisäksi ensimmäinen opettaja aktivoi ryhmää pariin kertaan teettämällä tunnin aikana parityön. Laajempi ryhmätyö oli käytännön harjoitus arkistoinnin hoidosta, mikä sisältyi omaan opetusosuuteeni. Luokkaopetus oli keskusteluluento.

5.1.3 Kolmas päivä

Aloitin päivän järjestöjohtamisen teemalla. Yhteinen huolenaiheemme oli uusien toimijoiden, kuten uusien toimikunnan jäsenten perehdyttäminen ja toimikunnan työskentelyn pelisäännöt. Niitä ei ollut kenelläkään käytössä. Keskustelimme myös verkostoitumisesta: Mitä se on ja miten se ymmärretään? Alustuksen aiheita jalostettiin vielä ryhmätyössä, jossa opiskelijat pohtivat, miten ammattiosaston talousohjesääntöä voidaan parantaa ja pelisääntöpohjapaperia voidaan hyödyntää ammattiosastoissa. Tavoitteena oli viedä ammattiosastoihin konkreettisia uusia toimintamalleja, joilla saadaan uudet ja mukana olevat toimijat paremmin sitoutettua toimintaan.

Kurssin kuuluva arviointiosuus jäi varsin vaatimattomaksi. Kurssi kesti vain 18 tuntia suunnitellun 20 sijaan, johtuen kurssin sijoittumisesta loppuviikkoon. Kurssit päättyivät tuolloin kello 12.15.. Mikäli kurssi olisi ollut maanantai - keskiviikko meillä olisi ollut aikaa käytössä 20 tuntia. Keskiviikkona kurssit päättyvät iltapäivällä klo 14.30. Arviointilomakkeita eivät täyttäneet aivan kaikki, koska aamupäivän aikana muutama opiskelija joutui lähtemään aikaisemmin kotimatalle.

3. päivän opetusmenetelmät olivat keskusteluluento ja ryhmätyöt. Menetelmät on selostettu aikaisemmin.

5.2 Opetuksen itsearviointia

Oman opetukseni suhteen valitsemani opetusmenetelmät toimivat. Luentopainotteisuus tuli vahvemmin esille tuntiopettajien tunneilla. Tiesin tämän ennakkoon, joten yritin viedä omaa osuuttani opiskelijoita aktivoivampaan suuntaan. Olin tyytyväinen valitsemiini opetusmenetelmiini. Pyrin huomioimaan monikanavaisuuden ja erilaiset oppijat opetuksessa sekä kaikessa itse tuottamassani opetusmateriaalissa.

Mielestäni opetusdiat tukivat esitystä, vaikka pääpaino oli luento- tai keskusteluluentotyyppisessä tunnissa. En kuulu opettajiin, jotka käyttävät taulua havaintovälineenä runsaasti. Piirrän ja havainnollistan, mutten kirjoita taulukaupalla. Annan materiaalin pääsääntöisesti oppijoiden käyttöön tunnin alussa, jolloin he voivat tehdä omia muistiinpanojaan niihin. Tämä johtuu osaltaan myös omasta lukivaikkeudestani.

Tämän kehityshankkeen myötä olen perehtynyt enemmän erilaisten oppijoiden maailmaan. Olen oppinut, että kivalta tuntuvat animaatiot koetaankin häiritseväksi, samoin kuten kaikki vilkkuvat, vaihtuvat värit tai tippuvat kirjaimet häiritsevät oppijoiden keskittymistä. Tämän vuoksi olen poistanut nykyisistä opetusmateriaaleistani kaikki edellä mainitut häiriötekijät. Aikaisemmin käytin opetuskalvoja, jolloin tätä ongelmaa ei esiintynyt.

Käytän aina samaa fonttia (Arial) kaikissa materiaaleissa. Itselläni on lukivaikeus ja mielestäni kyseinen fontti on selkein. Muita suositeltavia fontteja ovat mm. Tahoma, Verdana, Helvetica, Times New Roman ja Trebuchet. Mikäli käytetään kursiiivia, Comic Sans MS on hyvä valinta. (Erilaisen oppijan käsikirja 2008, 113.) Pidän itse Times New Romania huonona, koska kirjaimet pyrkivät silmissäni liimautumaan toisiinsa. Tavallisesti pyrin käyttämään riittävän isoa fonttikokoa ja tekstissä väljyyttä sekä oikeita värityksiä.

Yksittäiset monisteet teen vaaleankeltaiselle tai harmaalle paperille. Nämä värit on todettu olevan eduksi henkilöille, joilla on tekstin hahmottamisen kanssa ongelmia. Yritän huolehtia myös siitä, ettei tekstien värityksissä ole punaista tai vihreää,

vaikka nämä värit eivät olekaan ainoita, jotka aiheuttavat värisokeutta. Palaute opiskelijoilta on ollut, että materiaali on selkeää.

Opetusta voi aktivoida, vaikka kysymyksessä olisi perusluento. Asian voi esittää niin monella tapaa. Esimerkiksi tekemällä kysymyksiä tai esittämällä väittämiä oppijoille, väliin lyhyt parityö, sen purkaminen ja taas aiheen jatkaminen. Meillä opiskelijat osaavat vaatia taukoja. Oppitunnin pituus on pääsääntöisesti 45 minuuttia ja tunnint tulee rytmittää sen mukaisesti.

Toinen mielenkiintoinen tapa harjoitella opittua asiaa ovat case-tapaukset, joita voi yhdistää keskusteluluento-osuuden yhteyteen. Niissä ryhmä- tai parityönä pohditaan annettuun tapaukseen eri vaihtoehtoisia ratkaisumalleja, joita on mahdollista myöhemmin omassa toimintaympäristössä soveltaa. Tämä on yksi keskeisimmistä syistä tulla koulutukseen, koska opiskelijat kaipaavat uusia toimintatapoja ja -malleja.

Mitä parannettavaa

Tämä kyseinen ryhmä oli poikkeuksellisen suuri (21) järjestökurssiksi. Tavallinen kurssikoko on alle 16 henkeä. Luokan istumapaikat oli järjestetty viiteen riviin. Tästä järjestelystä en henkilökohtaisesti oikein pidä. Tämä istumajärjestys ei mahdollistanut takana istuville parasta mahdollista näkyvyyttä diaesityksen alareunaan. Tämä johtui siitä, että dataprojektori on asennettu kattoon ja näkyvyys levitetty koko kankaan suuruiseksi. Positiivinen puoli oli, että jokainen sai katsoa suoraan eteenpäin, joten kenenkään niskat eivät kipeytyneet. Itse jaoin opetusdiat etukäteen, joten aineisto oli jokaisella tunnin alussa, mutta tätä eivät kaikki opettajat tehneet.

Itse suosin luokassa pulpettien U-mallia, jos se vain tilan ja henkilömäärän puolesta on mahdollista. Siinä opiskelijat oppivat tuntemaan toisensa nimeltä (näkevät toistensa pöytäkortit) ja pystyvät kommunikoimaan paremmin keskenään. Opettajana voin liikkua ryhmän keskellä ja päästä pois työpöydän takaa. Mielestäni pääsen paremmin vuorovaikutukseen opiskelijoiden kanssa, jos olen liikkeellä.

Kurssiin oli liian monta teemaa. Jokaisesta otsikosta olisi pystynyt rakentamaan oman kolmen päivän kurssin. Kysymyksessä oli kohderyhmä, joiden perustietoa nyt

syvennettiin. Opiskelijan toimenkuvasta johtuen, joku tiesi jostain teemasta enemmän kuin toinen opiskelija. Esimerkiksi ammattiosaston toimijoista taloudenhoitajalla oli tarkemmat tiedot taloudenhoidosta kuin puheenjohtajalla.

Tarkempaa tuntisuunnittelua olisin edellyttänyt ensimmäiseltä vierailevalta tuntiopettajalta. Vaikka asiat olivat luettavissa luentomonisteesta, tunnit olisi voinut selkeästi jakaa eri teemoihin ja pysyä niissä. Seuraavalle kurssille annan tiukemmat ohjeet.

Kurssiryhmä oli suuri eivätkä kaikki opiskelijat osallistuneet tunnin aikana keskusteluun. Keskusteluun vetäminen vaati opettajaltakin opiskelijoiden tasapuolista huomioimista. Ryhmässä on aina mukana muutama hiljaisempi, jotka eivät halua sanoa suuressa ryhmässä mielipiteitään. He ovat niitä, jotka haluavat tehdä pienryhmässä töitä ja toivovat ryhmitöitä lisää.

6 OPISKELIJOIDEN PALAUTE KURSSISTA

Kurssin toteutuksen ja onnistumisen arviointi koostuu monesta tekijästä. Kurssin tavoitteet on kirjattu opetussuunnitelmaan. Kirjallinen palaute, jota opiskelijoilta pyydetään, on vapaaehtoista. Kaikki eivät halua sitä antaa. Arvioiminen ja kirjallinen tuottaminen ei liene ihan helppoa metallimiehelle, jolla saattaa olla taustalla lukiongelma. Nyt kirjallisen arvioinnin jätti 19 opiskelijaa 21:stä.

Murikka-opistolla käytössä olevassa vakiintuneessa arviointilomakkeessa (Liite1) kysytään muun muassa: Mitä opit kurssilla? Mitä hyötyä kurssista oli tehtäviesi kannalta? Mitkä etukäteen asettamasi tavoitteet ja odotukset täyttyivät ja mitkä eivät? Lisäksi pyydetään arvioita kurssin työtavoista, opettajan toiminnasta ja kysytään kehittämisideoita. Palaute annetaan aina anonyymina. Olen käsittelet saamaani kurssiarviomateriaalini siten, että olen antanut heille kuvitteelliset nimet, jotka näkyvät suluissa.

Mitä opit kurssilla?

”Ammattiosaston johtamisesta puheenjohtajan rooli ja kokonaiskuva toimikunnan asemasta ja vastuusta laajeni huomattavasti.”(Janne)

"Opin, että omassa työskentelyssäni ei tarvitse yksin pähkäillä sillä materiaalia ja apua on todella runsaasti"(Maija)

"Kertaus ja paljon uutta"(Reijo)

Kurssilla oli monta teemaa ja osa asioista oli ns. vanhan kertausta. Palautteesta päätellen uutta asiaa oli opittu. Kurssilaisilla oli vähän yksittäisiä tavoitteita kurssille tullessa tai niitä ei osattu tuoda esille. Vastaukset olivat yleensä yksittäisiä lauseita, ja toisaalta kaikki vastaukset eivät ulkopuoliselle lukijalle välttämättä aukene. Tiedusteluuni, mitkä tavoitteet kurssilta täytyivät, mitkä eivät, vastattiin muun muassa:

"Uusien asioiden oppiminen täytti odotukset"(Antti)

"Kaikki mitä tulin hakemaan niin kurssin aikana tuliasiat selvisi"(Tuula)

"Toiminnan johtaminen ok" (Jani)

"Talouspuoli vaatisi selkeyttämistä"(Matti)

"Ei etukäteis odotuksia"(Ville)

Kurssin alussa kysyin suullisesti heidän tavoitteitaan kurssille ja silloin ne olivat lukujärjestyksen kanssa yhdenmukaiset. Enää arviointivaiheessa näitä tavoitteita ei muistettu.

Kurssin työtapoja arvioitiin seuraavasti:

"Työtavat hyviä. Lisää toimenkuva kohtaisia ryhmätöitä.(Pentti)

"Ihan hyvä"(Jani)

"Hyvinä"(Tuula)

"Hyvinä, myös ryhmätyöskentelyjä"(Janne)

"Sopivasti teoriaa ja käytäntöä, hyviä keskusteluja."(Reijo)

"Kiinnostavia, tietoa antavia. Ryhmätyöt mukavia ja kehittäviä."(Maija)

Näissäkin vastauksissa näkyy tyytyväisyys kurssin työtapoihin. Kokemukseni mukaan ryhmätöitä pidetään opiskelumuotona, jossa voidaan vapaammin keskustella ja oppia toisilta opiskelijoita.

Arviot opettajan toiminnasta:

"Mielenkiintoisella tavalla toteutettu"(Matti)

"Opetus oli todella hyvää" (Reijo)

"Luennoitsijat erittäin hyviä"(Liisa)

"Opetus selkeää ja innosti meitä oppilaita. Opettajat ymmärtävät huumoria."(Antti)

"Hyvät opettajat. Selkeät opetustavat."(Veijo)

Mikäli kurssilla on ollut useampi opettaja, arvioinnista ei välttämättä tiedä, kehen opettajaan jokin tietty arvioinnissa kohdistuu. Nyt arvioinnissa oli käytetty monikkoa. Ketään opettajaa ei erikseen mainittu nimeltä. Negatiivista palautetta arastellaan antaa. Sitä ei tule juuri koskaan kuten ei nytkään. En kuitenkaan usko, että aina kaikki opetus onnistuisi.

Kurssin opetusmenetelmiin oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä. Ryhmätöitä toivottiin lisää. Opetuksen laatua ja tuloksia on mielekästä arvioida vain suhteessa opetuksen tavoitteeseen. Esimerkiksi paljon muistitietoa tuottava opetus voi olla tehotonta asioiden ymmärtämisen kannalta.(Atjonen & Uusikylä 2007,197.) Mielestäni luentopainotteinen opetus tulee suunnitella hyvin ja sen tulee sisältää oppijoiden aktiivisuutta. Murikka-opiston lyhytkurssilla opiskelijat eivät ole tottuneet pitkästyttäviin luentomaisiin yksinpuhujiiin. Murska-arviot saa myös luennoitsija, joka tulee esittelemään runsasta heikkotasoisista kalvomateriaaliaan.

Lisäkyselyn tuloksia

Tässä loppuosassa käsittelem ristiin sekä haastattelussa saamiani vastauksia että lomakkeelle kirjoitettuja vastauksia koska niissä molemmissa on käytetty samaa kysymyspohjaa (Liite 2). Suluissa olevat nimet ovat muutettuja, samalla anonymiteerilla kuten aikaisemmassakin arvioinnin purkamisessa. Tilaisuus kahden kurssilaisen haastatteluun tuli Murikassa järjestettävän toisen järjestökurssin yhteydessä 15.4.2008.

Miksi opiskelijat vastasivat laiskasti esittämiini lisäkysymyksiin? (Liite2) Pohdin pitkään syytä tähän. Vastaaminen oli vapaaehtoista. Kysymykset saattoivat olla joko vaikeita tai sitten opiskelijoilla ei ollut osaamista tai ideoita kurssin kehittämiseen.

Mietin hetken, eivätkö he halunneet antaa negatiivista palautetta, mutta opiston muussa kurssiarvioinnissa annettu palaute ei puoltanut tätä näkemystä.

Vastauksen tuohon kysymykseeni sain haastatellessani kahta kurssille osallistunutta henkilöä. Heistä palautteen antaminen on vaikeaa silloin, kun kurssi on onnistunut. On helpompi sanoa sellaista, mikä meni pieleen, kuin pohtia sitä, mikä onnistui. Opiskelijoiden palaute on epätasaista, koska heille pitäisi opettaa arviointitaitoa. Tämä taito ja näkemys sekä vertailukyky kehittyvät heille useimpien kurssien myötä. Myöhemmin uskalletaan jo kertoa omia mielipiteitä reippaammin kuin ensimmäisillä kerroilla.

Kummallakaan haastatelluista ei ollut lukipulmaa. Ammattiosaston toiminnassa heistä toisella oli kuuden ja toisella 13 vuoden kokemus. Opiskelukokemusta Murikasta oli molemmilla jo yli kymmeneltä kurssilta. Molempien havaintokanavat painottuivat auditiiviseksi – visuaaliseksi. Kysymykseen, muuttiko havaintokanavates-tin tekeminen jotenkin suhtautumista opetukseen ja oppimiseen, toinen vastasi sen auttaneen aikanaan ymmärtämään sen, miksi häneltä lukio jäi kesken.

Kurssin sisältöön, materiaaliin ja opetukseen oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä. Materiaaleja ei joko haluttu kommentoida koko ryhmän vastauksissa tai sitten vastattiin, että materiaali oli selkeätä. Haastateltavien (2 kpl) mielestä materiaali oli laadukasta ja vierailijat olivat hyviä sekä perehtyneitä aineistoonsa.

"Kaikki tunnit olivat omalla tavallaan hyviä, syntyi keskustelua, jopa vilkastakin. Minusta visuaalinen ja kuuntelu on hyvä ja se, että pääsee keskustelemaan asioista ja kyselemään."(Kaisa)

"Toinen opettaja oli hyvä, sai kuivasta aiheesta mielenkiintoisen. Olisi saanut olla koko päivän, mutta kolmannesta en tykännyt, hän jopa melkein huusi aika-ajoin."(Haastateltava 1)

"Mielestäni kaikki onnistuivat hyvin. Hokkanen, hyvä perusopetus, toinen tuntiopettaja sai asiansa elämään ja kolmas opettaja oli tiedottamisen ammattilainen"(Haastateltava 2)

Vastauksista ilmenee se, miten tärkeänä pidetään kurssin aikaista vuorovaikutusta. Opetusta osataan arvioida ja monipuolisuutta arvostetaan. Mielenkiintoista oli myös

erään opiskelijan havainto luennoitsijan äänenkäytöstä, joka kieltämättä oli tehokasta.

Kurssipalautteissa pyydettiin esittämään seuraavalle kurssille parannusehdotuksia. Tähän oli kirjattu erilaisia ehdotuksia kuin opiston omalle arviointikaavakkeelle.

"Lisäisin jonkin verran koulutusta siitä, miten toimitaan tiedostusvälineiden kanssa."(Kaisa)

"Tiedotusoppia"(Kalle)

"Enemmän käytännönharjoituksia ja lisää ryhmätöitä"(Jussi)

Kurssin yhteiskunnallisen vaikuttamisen osuus herätti opiskelijoissa lisää koulutus- tarpeita. Osalle heistä aihe oli uusi. Tarve konkretisoitui tiedottamisen- ja viestintä- koulutuksen lisäämiseksi. Haastateltavista toinen esitti kurssia viikon mittaiseksi ja toinen ei keksinyt mitään parannettavaa.

" Kurssi viikon mittaiseksi ja lisäisin siihen harjoituksia"

(Haastateltava 1)

"Vaikea keksiä parannettavaa, kurssi kuitenkin ajallisesti lyhyt."

(Haastateltava 2)

Kysymykseni, mihin erityisesti opetuksessa kannattaa kiinnittää huomiota seuraavalla kurssilla, taisi olla tälle kohderyhmälle liian vaikea. Pyysin kertomaan, miten eri oppimistyyliä tai esimerkiksi lukivaikeus voitaisiin ottaa paremmin huomioon. Vastauksia tuli koko ryhmältä vain viisi, joista tein tulkinnan, että kysymystäni ei ymmärretty kaikilta osin oikein.

" Harjoitustyö jostain aihealueesta. Kurssi aika tiivis, hitaamminkin voisi edetä (lukivaikeus)."(Haastateltava 1)

"Opetuksen pitämisen yhtä korkeana kuin se on nyt. Sekoittamalla sopivalla suhteella puhetta ja kalvoja ja ryhmätöitä." (Kaisa)

"Tehdä testi heti alussa"(Ville)

"Etukäteen lähettää kaavakkeet kotiin ja käydä ennen opetuksen alkua tulokset läpi."(Jussi)

Kysymyksessä ei ollut mikään erityinen lukikurssi, vaan kurssin yhteydessä pystyi testaamaan itseään, jos opiskelija näin halusi tehdä. Lisäohjeetkin annettiin, miten toimia, jos halusi lisäselvityksiä tai tukea. Lukipulmaa esiintyi keskimääräisesti, eikä sitä mitenkään kurssin yhteydessä korostettu.

Lopuksi kyselyssä oli kohta johon sai kirjoittaa omia kommenttejaan:

"Loistava kurssi, sain paljon eväitä matkaan." (Rami)

"Yhtään ei nukkuttanut, päättele siitä." (Ville)

"Ryhmä oli taas aivan loistava, sekä opetus mahtavaa. Lisää tällöistä." (Kaisa)

Haastateltavien palaute oli konkreettisempaa. He olivat ottaneet jo taloudenhoitoa koskevat asiat ja arkistoinnin ammattiosastonsa toimikuntansa käsittelyyn. Heidän mielestään kurssin aikana voisi olla myös iltatehtäviä. Heiltä sain muitakin hyviä käytäntöön vietäviä vinkkejä mm. toimikunnan työskentelylle vuosiohjeet. Joten haastattelu oli kaikenpuolin avartava. Tässä sain käsityksen siitä, mitä kurssin jälkeen ammattiosastossa tapahtuu eli mikä voi olla kurssin vaikuttavuus.

Opiskelijoista kymmenen oli tehnyt kurssin pikalukitestin ja heistä kolme ilmoitti testin antaneen viitteitä lukipulmasta. Kerroin heille testin antaessani, että opistolla on erityisopettaja ja häneen voi ottaa yhteyttä, ja että opistolla on kuntouttavaa koulutusta tulossa syksyllä. Lisäksi opistolla on pysyvä näyttely, josta saa käsityksen, mitä lukivaikeus on. En odottanutkaan, että joku ääneen lausuisi olevansa erilainen oppija. Minulle riitti heidän arvioissaan tämä yleistason arvio aineiston ja opetuksen selkeydestä.

Yhteenvetoa

Arviointi jää helposti ohueksi "ok"-merkintöineen. Toisaalta yksi syy voi myös olla se, että kirjalliseen palautteen antamiseen ei olla totuttu. Rasti ruutuun tai numeroarviointia voisi kokeilla, mutta mielestäni ne eivät anna lisäinformaatiota opettajalle. Suullinen palaute kurssin lopussa täydentää kirjallista palautetta. Kokeneelle opettajalle syntyy kurssin kuluessa käsitys siitä, miten kurssi on otettu vastaan ja mitä muutoksia opetukseen kannattaa tehdä.

Arvioinnille tulisi olla aina oma rauhoitettu aikansa. Perinteisesti arviointi tehdään toinen jalka ovenraossa ja ajatukset ovat silloin jo kotimatalla. Arviointi tulisi pystyä antamaan myös suullisesti, jos kirjoittaminen tuottaa pulmia. Rasti ruutuun

arviointitehtävät saattaisivat toimia niillä, joilla ei ole lukipulmia. Haastateltavilta sain palautetta siitä, että Murikan arviointilomakkeeseen monen kurssin jälkeen oltiin jo kyllästyneitä, ja ehdotettiin lomakkeen yksinkertaistamista. Lomakkeessa voisi olla risut ja ruusut kohdat sekä mistä sai tiedon kurssista ja yleisarvosanana kasvot kuten nykyisinkin

Kurssipalautteessa on maininta, että ryhmätöissä oppii parhaiten. Mielestäni se on järjestökurssien kohderyhmässä osin opitun ja kokemusten reflektointiakin. Omaan opetusosuuteeni en olisi voinut ryhmäpohdintoja enempää lisätä. Vierailijoiden osuudet olivat luentopainotteisia. Lisäksi palautteessa mainittiin, että kurssi olisi saanut olla pidempi. Kurssin yhteydessä uutta asiaa tulee paljon kerralla ja sitä voi olla vaikea omaksua. Kokemukseni mukaan oppijoiden lähtötaso vaihtelee ja järjestökurseja ei aina käydä loogisessa järjestyksessä. Meillä opistolla on syntynyt käsitys, että se on myös onnistumisen merkki, kun kurssin toivotaan olevan pidempi.

Kurssin kehittämisehdotukset jakaantuivat kolmeen ryhmään: ryhmätöiden määrään, seuturyhmätyöskentelyyn ja jatkokurssiin. Opiskelijat toivoivat jatkokurssia, jonka teemana voisi olla tiedottaminen ja seuturyhmätyöskentely.

Kurssien sisällöllisellä ja opetuksellisella onnistumisella on mielestäni merkitystä kurssien jälkimarkkinointiin. Niillä on merkitystä siihen, avaavatko opiskelijat opiston oven seuraavan kerran ja miten he kertovat omista oppimiskokemuksistaan muille. On ollut joskus mukava kuunnella, kun opiskelija kertoo jostakin opiston kurssista toiselle. Paras kurssimarkkinoija on tyytyväinen asiakas.

Kehityshankkeeni varsinaiseen teemaan en tältä ryhmältä ideoita saanut. Ainoa vinkki oli, että tahti voisi olla rauhallisempi. Kurssin opetukseen, materiaaleihin, opetusmenetelmiin oltiin tyytyväisiä. Tästä voinee tehdä sen johtopäätöksen, että kurssin vastasi asetettuihin tavoitteisiin.

7 MITÄ OPIN

Kehittämishanke oli kokonaisuudessaan erittäin opettavainen kokemus. Kurssin toteuttaminen sinällään ei ollut uutta, mutta se, että siihen liittyi laajempaa reflektointia, jäntevöitti toteuttamista, tehosti suunnittelua ja pedagogista ajattelua. Erityisesti hain työni tueksi erilaisen oppijan taustatietoa ja sovelsin niitä käytäntöön.

Aikuiskoulutuksessakin tulisi huomioida erilaiset havaintokanavat päivän aikana. Mikäli opetus tapahtuu pelkästään luentomaisesti, on mahdollista että kinesteettiset oppijat eivät saa päivästä riittävästi ärsykeitä ja oppimistulos voi jäädä heikoksi. Opettajienkin tulisi tarkastaa omia opetusmenetelmiään ja huomioida erilaiset oppijat, koska heitä on aina ryhmässä. Se, että antaa parasta, ei ole keneltäkään pois.

Kehityshanke antoi minulle konkreettisia vinkkejä opetukseen. Paljon tuli uutta asiaa ja lisää hienosäätöä tämän kehityshankkeeni myötä. Nyt ymmärrän, että opetusaineistossa käytetty fontti on saattanut muodostua oppimisen esteeksi, samoin kaikki liikkuvat, vilkkuvat, tipahtelevat kuvat ja tekstit. Nyt olen muokannut omia aineistoja siten, että niistä on kaikki edellä mainittu poistettu. Kuvia ja värejä löytyy runsaasti, koska ne ovat eduksi. Olen saanut palautetta materiaaleistani, että ne ovat aiempaa selkeämpiä. Eräs opiskelija kiinnitti huomiota siihen, että animaatioita ei ole ollut. Hän sanoi muistavansa tunnista vain pomppivat kuvat eikä sitä, mitä tunnilla puhuttiin. Käytän fonttina vain Arielia, koska se on mielestäni selkein.

Otsikoita eikä muutakaan tekstiä tulisi kirjoittaa mielellään tikkukirjaimilla ja fonttikoko tulisi olla suurempi kuin 12. Monisteissa värillinen mattapintainen paperi helpottaa luettavuutta, rivitkään eivät pompi niin helposti. Alleviivaukset saattavat aiheuttaa sanojen liimautumista toisiinsa. Olen poistanut myös opetusdioistani kaikki alleviivaukset ja käyttänyt niiden tilalla lihavoitua. Olen tarkastanut tekstien pituuksia, koska liian pitkät rivit tai lyhyet rasittavat silmää. Virkepituus ei saisi olla enempää kuin 15 sanaa.

Opiskelijoiden arviot lyhytkursseilta ovat sattumanvaraisia, koska heidän kokemuspohjansa koulutuksesta ja kursseista olivat vaihdelleet. Joillekin kurssi opistolla oli kuudes tai kymmenes, kun joku toinen puolestaan oli vasta toista kertaa opistolla.

Opetusmenetelmiä on vaikea arvioida, jos ei ole vertailupohjaa ja jos ei oikein tiedä, mitä se voisi parhaimmillaan olla. Osataanko vertailla sitäkään, miten eri opetustyy-
lit voisivat omaa oppimista tukea?

Lyhytkurssien ongelmana on usein se, että oppijat pääsevät vauhtiin vasta silloin, kun kurssi jo päättyy. Heille jää tunne, että kurssi päättyy kesken kaiken. Opettajana on varottava sitä, ettei tarjoa liian tuhtia pakettia liian pienessä ajassa. Lisäksi kurs-
sin pituuden ja asiakokonaisuuden pitäisi olla tasapainossa opiskelijoiden lähtö-
tasoon nähden.

Opin myös sen, että vaikka kuinka hyvin mielestäni olin kurssin sisällön ja omat
opetusmenetelmäni miettinyt, en ollut lopputuloksesta vakuuttunut ennen kuin kurs-
si oli päättynyt. Pilottikurssi on aina kokeilu, jossa aiheet ja menetelmät testataan.
Opiskelijat ovat avainasemassa omine arviointeineen. He sanovat viimeisen sanan.

Kaikesta saamastani palautteesta tein johtopäätöksen, että kurssi onnistui ja opiskeli-
jat olivat tyytyväisiä. Pystyin tuottamaan kurssin, jossa tavoitteet ja sisältö kohtasi-
vat oikean kohderyhmän. Opetusmenetelmät ja materiaalit olivat selkeitä. Kurssin
aikana tehdyt pari- ja ryhmätyöt tukivat oppimista. Käytännön harjoitus oli onnistu-
nut, ja tämäntyyppisiä harjoituksia toivottiin lisää. Vierailevat luennoitsijat onnistui-
vat opetustehtävissään. Erilaisuus tuli huomioiduksi havaintokanavatasolla ja pyr-
kimyksissä helpottaa lukipulmaisten opiskelua.

Minut yllätti opiston arviointilomakkeen saama kritiikki. Olisin valmis kokeilemaan
kevennettyä mallia. Nyt opiskelijoiden palaute on epätasaista, koska heille pitäisi
opettaa arviointitaitoa. Arvioinnille tulee olla aina oma rauhoitettu aikansa. Arvioin-
tia tulisi voida antaa myös kurssin jälkeen sähköpostilla.

Erilaisuuden ymmärtäminen oli työni punainen lanka. Jokainen meistä on yksilö,
joka oppii omalla hienolla tavallaan. Kiitos kuuluu niille kaikille niille henkilöille,
jotka mahdollistivat minulle tämän upean kokemuksen ja auttoivat minua tässä työs-
sä. Tunnistatte itsenne tästä. Kiitos.

Lähteet

Uusikylä, K. & Atjonen, P. 2007. Didaktiikan perusteet. Helsinki Wsoy.

Hämäläinen, R & Liias, S & Taarna, V & Valkama, A (toim). 2007. Erilaisen oppijan käsikirja. Luvuista lakeihin kuntoutuksista keinoihin. Jyväskylä: Gummerus.

Metallityöväen Murikka-opisto www-lähde. <http://www.murikka-opisto.fi>. luettu 22.3.2008.

Lukineuvola www-lähde. <http://www.lukineuvola.fi> luettu 1.4.2008

Oulun Yliopisto, Järvelä, S & Salovaara, S. 1997. www -lähde

<http://wwwedu.oulu/okl/lo/kt2/wkonstr.htm>. luettu 21.4.2008

Prashing, B.1996. Eläköön erilaisuus. Oppimisen vallankumous käytännössä. Jyväskylä. Atena.

Liite 1: Kurssiarvio

Kurssiarvio

Metallityöväen Murikka-opisto

Toivomme arvioitasi siitä, mitä kurssi on sinulle antanut. Rehellisellä palautteella annat Murikalle työvälineitä kurssin kehittämiseksi. Sekä risut että ruusut otetaan vastaan kiitollisena.

Kurssin nimi: _____

Kurssiaika: ____ - ____ . _____

1) Arvioi omaa oppimistasi kurssilla

a) Mitä mielestäsi opit kurssilla?

b) Mitä hyötyä kurssista oli toimintasi ja tehtäviesi kannalta?

c) Mitkä etukäteen asettamasi tavoitteet ja odotukset täyttyivät? Mitkä eivät täyttyneet?

d) Miten kuvaisit omaa sitoutumistasi opiskeluun kurssin aikana?

Käännä!

2) Arvioi kurssin toteutusta

a) Millaisina pidit kurssin työtapoja?

b) Arvioi opetusta ja opettajan toimintaa.

c) Kerro ideasi kurssin kehittämiseksi.

3) Arvioi Murikkaa ja sen palveluja

a) Millainen Murikka on oppimisympäristönä?

b) Kerro mielipiteesi Murikassa asumisesta ja muista palveluista.

c) Mistä / Keneltä sait tietoa tästä kurssista?

d) Kurssin yleisilmeeksi muistoihini jää (ympyröi sopiva ilme)

Kiitos vastauksestasi!

Liite 2: Palautekysely

Ammattiosaston johtaminen kurssin palautekysely

1. Olen ollut mukana ammattiosaston toiminnassa ____ vuotta.
2. Monesko kurssi tämä sinulle oli Murikka-opistossa? ____
3. Teitkö oppimistyylytestin? **Kyllä**____ **En** ____ tiesin oppimistyylini ennestään
4. Haluatko kertoa oppimistyylysi_____
5. Muuttiko oppimistyylytestin tekeminen suhtautumista opetukseen / oppimiseen?
_____
_____

6. Teitkö pikalukitestin? **Kyllä**____ **En**____ Olen tehnyt testin aikaisemmin ____
7. Antoiko testin tulos viitteitä lukivaikeudesta? **Kyllä**____ **Ei** ____

Kurssin sisältö, materiaali ja opetus

8. Oliko oppitunneilla käytetty opetusmateriaali riittävän selkeätä? Mihin kiinnitit huomiota?
_____
_____
_____

9. Haluatko kommentoida eri opettajien opetusaineistoja
_____
_____

10. Mitkä opetustunnit olivat sinun mielestäsi parhaat? Mikä opetustyyli sopi sinulle parhaiten?
_____
_____
_____

11. Miten parantaisit seuraavan kurssin sisältöä?
_____
_____
_____
_____

12. Mihin erityisesti opetuksessa kannattaa kiinnittää huomiota seuraavalla kurssilla? Kerro, miten mielestäsi eri oppimistyylit tai esimerkiksi lukivaikeus voitaisiin ottaa paremmin huomioon?

---

13. Vielä haluaisin sanoa.....

Vastaukset tulen käsittelemään luottamuksellisesti. Lämmin kiitos vastauksestasi.

Heli Hokkanen, järjestöaineidenopettaja
Taokk näyttö 07

Liite 3: Opetussuunnitelma

Opetussuunnitelma / H. Hokkanen

AMMATTIOSASTON JOHTAMINEN KURSSI (3 pv)

KURSSIN TAVOITE: Kurssin tavoitteena on jäntevöittää ammattiosastojen toimikutien työskentelyä sekä syventää opiskelijoiden järjestötoiminnan perustietoutta ja vastuukysymyksiä ammattiosaston toiminnasta ja taloudesta. Kurssilla opitaan ammattiosaston johtamista ja toimikunnan yhteisiä pelisääntöjä. Lisäksi käsitellään ammattiosaston roolia yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Erillisenä teemana käsitellään ammattiosaston arkistonhoitoa.

KURSSIN SISÄLTÖ: Kurssilla käsitellään ammattiosaston ohjaavaa normistoa ja niitä ongelmakohtia, joiden tiedetään tuottavan tulkintaongelmia. Taloudenhoitoa koskevia asioita ja tulkintoja käsitellään siten, että niissä huomioidaan viimeisimmät voimaan tulleet määräykset. Oppijat tuottavat itse ongelmatapauksia, joita ratkotaan yhdessä.

Kurssilla opitaan perusasioita yhteiskunnallisesta vaikuttamisesta. Mitä se pitää sisällään ja kuinka ammattiosaston tulisi toimia. Mitä tahoja kannattaa lähestyä, mihin pitää yhteyksiä, vaikka ongelmia ei sillä hetkellä olisi-kaan. Toiston merkitys tiedottamisessa sekä verkostojen luominen liitetään harjoiteltavaan case tapaukseen.

Arkistonhoito on pääsääntöisesti retuperällä ammattiosastoissa. Jakson tavoite on herättää oppijat miettimään, mitä he jättävät jälkeensä ja missä muodossa. Harjoituksen kautta sovelletaan arkistoinnin ohjesääntöä käytännössä.

Kolmantena päivänä keskitytään ammattiosaston pelisääntöihin, johtamiseen ja verkostoitumiseen. Palataan kahden edellisen päivän antiin. Miten osallistujat näkevät niissä käsitellyt asiat johtamisen näkökulmasta? Muuttavatko kurssilla opitut asiat toimintatapoja? Sisällöllisenä

tavoitteena on, että opiskelijat oppivat myös toisiltaan. Pohtivat hyviä käytänteitä omissa osastoissaan ja jakavat tätä tietoa myös muille osallistujille.

KOHDERYHMÄ: Kurssi on tarkoitettu ammattiosastojen puheenjohtajille, varapuheenjohtajille, sihteereille ja taloudenhoitajille. Ryhmän koko max 24 henkilöä.

KURSSIN KESTO: Kurssi on kestoaltaan 3 päivää (20 tuntia).

OPETTAJAT: Murikan järjestöaineiden opettajat ja tuntiopettajat

KURSSIN OPETUS:

Ensimmäinen päivä

1. Kurssin avaustoimenpiteet 1 t

Jakson tavoite ja sisältö:

Tavoitteena on selvittää käytännön asiat ja tutustuttaa kurssilaiset toisiinsa.

2. Kurssiorientaatio 1 t

Jakson tavoite ja sisältö:

Jaksolla kartoitetaan opiskelijoiden tavoitteet ja oppimistarpeet. Luodaan kurssille yhteiset tavoitteet ja työskentelyilmapiiri. Tämä ohjaa myös kurssin opettajia toimimaan ja painottamaan opetuksessa haluttuja teemoja ja ongelmakohtia.

Toteutus:

Opiskelijat jaetaan pienryhmiin, joissa he pohtivat omia tavoitteitaan kurssille. Eri tavoitteet kirjataan omille papeilleen. Luokassa ne ryhmitellään taululle omiksi alueikseen. Tavoitteista keskustellaan ja verrataan lukujärjestykseen. Yhdessä keskustellen sovitaan kurssin lopullisista painotuksista.

3.

Pylyllään olevat pykälät, toimijoiden tehtävät ja vastuut. 4 t

Jakson tavoite ja sisältö:

Jakson alussa on katsaus ajankohtaisiin tutkimusaineistoihin. Tarkoituksena on selvittää ammattiosaston toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia mm. TEAM projektia.

Kerrataan toimikunnan ja toimihenkilöiden tehtäviin liittyviä perusasioita sekä sitä, miten säännöt ja toimintavuosi ohjaavat ammattiosaston toimintaa ns. vuosikello periaatteella.

Ryhmätyönä pohditaan ammattiosaston toiminnassa esiin nousseita ongelmakohtia, joihin oppijat ovat toiminnassaan törmänneet. Mikäli ongelma kohtia löytyy vähän, niin ryhmätyön purun yhteydessä käsitellään lisäksi opettajan laatima listaus asioista, jotka ovat useimmissa ammattiosastoissa ongelmakohtia. Lisäksi käydään läpi sääntöjen tai yhdistyslain tulkintoja ja keskustellaan niistä.

Tämän jälkeen jatketaan vielä kyselytunnilla ja valmistaudutaan seuraavan päivän taloudenhoidon kysymyksiin.

Opetusmenetelmänä: keskusteluluento, ryhmätyöt.

Toinen päivä

Palauterinki edellisestä päivästä

4. Taloudenhoito ammattiosastoissa 4 t

Jakson tavoite ja sisältö:

Taloudenhoidon jaksolla perehdytään niihin ongelmakohtiin, joihin tyypillisesti ammattiosastot järjestötoiminnassaan törmäävät. Käsitellään vastuut ja velvoitteet taloutta koskevissa päätöksissä. Käsitellään talousohjesääntö ja muut viranomaistaholta tulleet ajankohtaiset muutokset.

Ajankohtaisia teemoja ovat mm. lainsäädännön muutokset, verotus, poistot, Y-tunnus, lisenssit sekä tarjouspyyntöjen tekeminen ja vertaaminen. Lisäksi käsitellään sitä, miten tulisi menetellä palkkojen, palkkioiden ja matkakorvausten ja päivärahojen maksamisessa. Pohditaan miten pidemmän tähtäyksen taloussuunnittelua kannattaisi tehdä? Lopuksi käsitellään edellisen päivän jaksossa mahdollisesti esiin nousseet talouden muut ongelmatilanteet.

Opetusmenetelmät:

keskusteluluento, parityöt ja pienryhmät sekä arviointi- ja palautekeskustelu.

5. Yhteiskunnallinen vaikuttaminen ammattiosastoissa 2t

Jakson tavoite ja sisältö:

Yhteiskunnallisen vaikuttamisen jakson tarkoituksena on case-muodossa esitellä, miten ammattiosasto voi toimia yhteiskunnallisena vaikuttajana. Jaksossa esitellään enemmän käytännön tekemistä kuin organisaatioita. Tavoitteena on motivoida toimijoita rohkeasti olemaan yhteydessä erilaisiin paikallisiin ja valtakunnan vaikuttajiin. Harjoitus tehdään kuvitteellisessa ammattiosastossa, jonka yhtä työpaikkaa uhkaa toiminnan siirtäminen toiselle paikkakunnalle.

Opetusmenetelmät:

Keskusteluluento ja ryhmäpohdinta sekä parityöt.

6. Arkistonhoito ammattiosastoissa 2 t

Jakson tavoite ja sisältö:

Jaksolla korostetaan ammattiosaston asiapapereiden ja muun arkistoivan materiaalin, kuten omien esitteiden, valokuvien ja sähköisten tallenteiden oikean säilytyksen tärkeyttä. Jakson aikana kerrotaan mitkä tahot ottavat vastaan ja arkistovat ammattiosastojen materiaalia.

Harjoituksena tehdään kuvitteellisen ammattiosaston arkistointia, jossa erilaisia ammattiosastolle kerääntyneitä papereita pyritään järjestelemään annetun arkistointisuunnitelman mukaisesti. Harjoitus puretaan keskustellen, jolloin epäselvät kohdat voidaan kerrata.

Opiskelijoille jaetaan opetusmoniste, arkistointikaava ja päivitetty arkistokelpoisen paperilaatujen, kynien jne. käyttöohje.

Opetusmenetelmänä: keskusteluluento ja parityö

Kolmas päivä

Palauterinki palauttaa mieliin edellisen päivän

7.

Miten ammattiosastoa johdetaan?

4 t

Jakson tavoite ja sisältö:

Jakson aikana pohditaan; miten toimikunnan saa osallistumaan ja sitoutumaan työhönsä? Miten uudet toimikunnan jäsenet perehdytetään tehtäväänsä? Millaisia johtamistapoja ja -malleja ammattiosastoissa on käytössä? Keskustellaan ryhmissä toimikunnan pelisäännöt pohjapaperia hyväksi käyttäen ja jaetaan kokemuksia. Ryhmätyö puretaan luokassa ja huomioidaan pohjapaperiin tehdyt muutosehdotukset.

Jakso jatkuu keskusteluluennolla ja ryhmäpohdintoilla, jossa jokainen ammattiosasto vetää yhteen päivien annin johtamisen ja verkostoitumisen näkökulmasta. Muuttavatko kurssilla opitut asiat toimintatapoja? Sisällöllisenä tavoitteena on, että opiskelijat oppivat myös toisiltaan ja omissa ammattiosastoryhmissään pohtivat hyviä ja toimivia käytänteitä sekä jakavat kokemuksiaan muille.

Opetusmenetelmänä: keskusteluluennot, ryhmätyöt

8. Miten kehitän itseäni 1 t

Jakson aikana opiskelijat kartoittavat omia koulutustarpeitaan käyttäen apunaan itsearviointilomaketta. Jokainen opiskelija laatii henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman vähintään kahdelle vuodelle. Samaa mallia voi käyttää ammattiosastojen toimikuntien jäsenten koulutustarpeita kartoitettaessa.

Opetusmenetelmänä: itsearviointilomake, keskusteluluento, itsenäinen työskentely

9. Kurssin arviointi ja päätös 1 t

Jakson tavoite ja sisältö:

Lopussa arvioidaan kurssin onnistumista ja pohditaan sen kehittämismahdollisuuksia. Palautetta kerätään sekä kirjallisesti opiston omalla arviointilomakkeella sekä suullisesti.

Liite 4: Lukujärjestys

murikka

METALLITYÖVÄEN MURIKKA-OPISTO

Ammattiosaston johtaminen

luokka: 5 B Rauta

kurssin opettajat: Hel
kanen

viikko: 6

aika: 6.-8.2.2008

AAMIAINEN klo 7.30	KESKIVIIKKO 6.2.2008	TORSTAI 7.2.2008	PERJANTAI 8.2.2008
8.30		Taloudenhoito on kollektiiviistä. Tiedätkö vastuusi? Tauriainen	Toimikunta tiiminä Hokkanen - perehdyttäminen - pelisäännöt - johtamistavat
10.00	KURSSIN AVAUS Heli Hokkanen		Johtaminen käytännössä? Hokkanen
11.00	Kurssi orientaatio ja opiskelijoiden odotusten kartoitus Hokkanen		Miten kehitän itseäni? ----- KURSSIN ARVIOINTI JA PÄÄTÖS Hokkanen
LOUNAS klo 12.00-13.00			
13.00	Pylyllään olevat pykälät? - toimikunnan tehtävät	Yhteiskunnallinen vaikuttami- nen Putkonen	Yhteiskuljetus tarvittaessa klo 13.00 rautatieasemalle
14.00			
KAHVI klo 14.30-15.00			
15.00	Edellinen aihe jatkuu... - kerrataan sääntöjä ja lainsäädäntöä	Arkistointi Hokkanen - missä teidän osastonne asiakirjat pölyttyvät?	
16.00			
17.00			

PÄIVÄLLINEN klo 18.00-19.30